

Ontwerpen voor een nieuw wapen gemeente Krimpenerwaard.

Door Ralf Hartemink

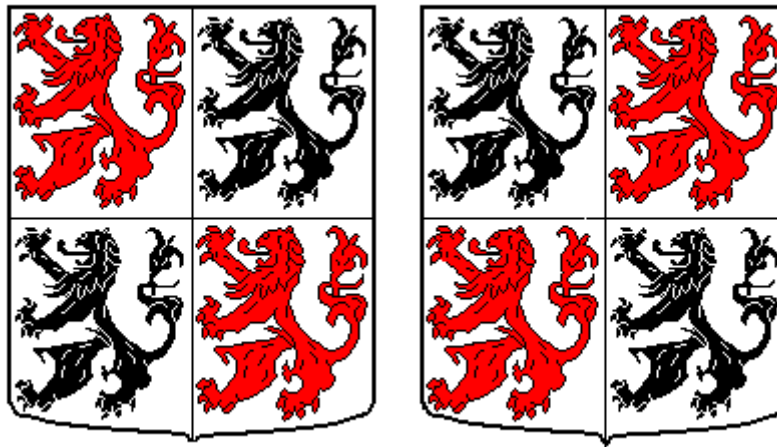
www.ngw.nl: Heraldry of the World

Hierbij een korte schets van de geschiedenis van de wapens in het grondgebied van de toekomstige gemeente Krimpenerwaard en een aantal schetsen voor een mogelijk gemeentewapen.

In totaal zijn er in het gebied 14 wapens officieel verleend, 12 aan gemeenten, en 2 aan waterschappen. Deze laatste zullen hier niet worden meegenomen, aangezien de waterschappen een groter gebied bestreken dan de nieuwe gemeente.

Allereerst een overzicht van de wapens verleend aan gemeenten in het gebied. Voor de betekeins van alle elementen in de verschillende wapens, zie www.ngw.nl. Dat zou hier een te lange opsomming worden.

Schoonhoven heeft historisch het oudste wapen, bekend sinds de 14^e eeuw. Het bestaat uit vier leeuwen, twee rode en twee zwarte. Het huidige wapen dateert uit 1933, waarbij de volgorde van de leeuwen is gewijzigd ten opzichte van het in 1816 verleende wapen.



Wapen van Schoonhoven van 1816 en 1933.

Bergambacht heeft in 1985 een nieuw wapen gekregen na de samenvoeging met Ammerstol en Berkenwoude. In 1857 was Zuidbroek al aan Bergambacht toegevoegd, maar daarbij werd het wapen van Bergambacht niet gewijzigd. Het wapen van 1985 is een typisch compromiswapen, met elementen van de drie opgeheven gemeenten, de adelaar van Bergambacht, de wassenaars van Berkenwoude/Zuidbroek en de vis van Ammerstol.

Als nieuw element voor de rivieren werd een golvende schildvoet toegevoegd.



Wapen van Bergambacht en de vier voormalige gemeenten.

Ouderkerk is in 1985 ontstaan uit de gemeenten Gouderak en Ouderkerk aan den IJssel. Het in 1985 verleende wapen was eveneens een combinatie van de wapens van de beide oude gemeenten, met ook hier een toevoeging van een rivier-element, hier een golvend schildhoofd.



Wapens van Ouderkerk en beide voormalige gemeenten.

Voor **Nederlek** geldt eigenlijk hetzelfde verhaal, ook hier zijn de wapens van Krimpen aan de Lek en Lekkerkerk gecombineerd, met een rivier-element, hier een golvende dwarsbalk. Dit wapen is in 1987 verleend



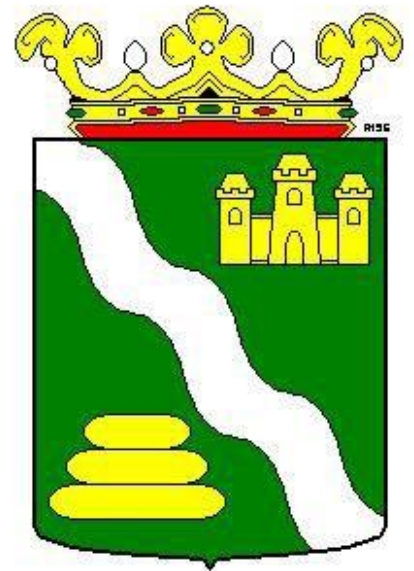
Wapens van Nederlek en beide voormalige gemeenten

Ook het wapen van **Vlist** is een compromiswapen, heraldisch gezien is dit het minst geslaagde wapen van de voormalige gemeenten. Vlist is in 1985 ontstaan uit Haastrecht, Vlist en Stolwijk, die alle drie een totaal verschillend wapen voerden. Stolwijk had een uniek wapen voor Nederland, met kazen en boter. Alleen Haastrecht had een historisch stadswapen, daterende uit de 15^e eeuw. Haastrecht bestond uit de stad zelf, maar ook uit de voormalige gemeenten Vliet (toegevoegd 1845) en Stein (1870, waaraan in 1827 Vrijhoef en Kalverbroek al was toegevoegd). Hiervan had alleen Vliet een eigen wapen, verleend in 1817.

In het wapen van Vlist van 1985 waren het kasteel van Haastrecht en de kazen van Stolwijk gecombineerd met een golvende schuinbalk voor de Vliet. Er waren geen elementen van het oude wapen van Vlist of Vliet gebruikt.



De wapens van Vliet (hier Huis Vliet, maar gemeentewapen was identiek) en Haastrecht

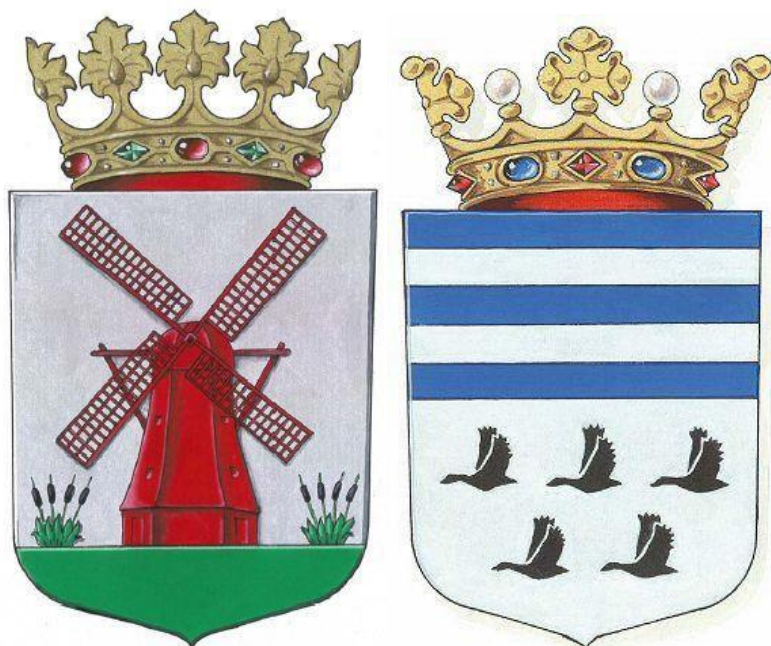


De wapens van Vlist (oud en nieuw) en Stolwijk

Naar een nieuw gemeentewapen.

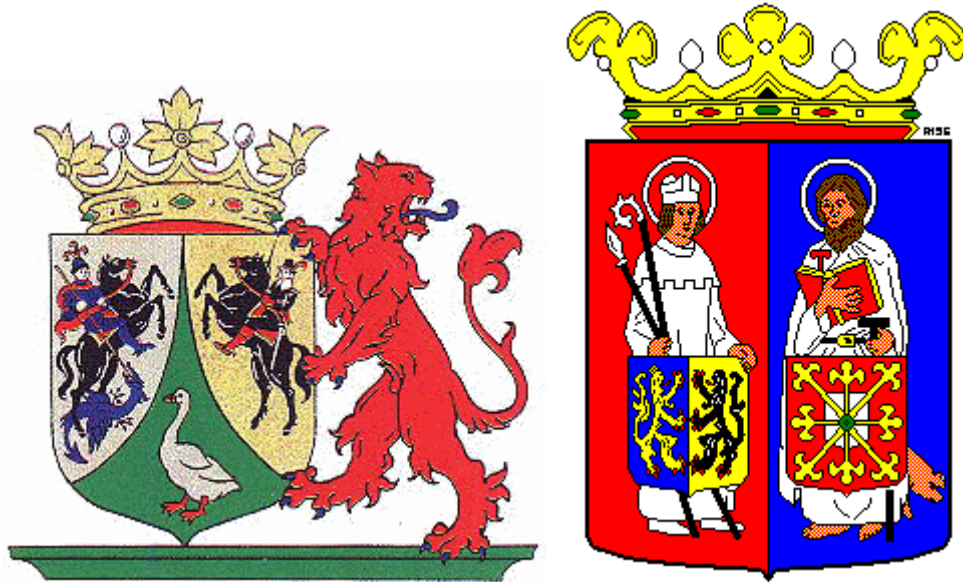
Uit bovenstaand summier overzicht komt al duidelijk naar voren dat het bijna onmogelijk is om de oude wapens zodanig te combineren dat er een helder en onderscheiden gemeentewapen ontstaat. In Nederland is het gebruikelijk, maar niet verplicht, dat elementen uit opgeheven gemeentes worden gecombineerd tot een nieuw wapen. Dit is voor alle gemeenten in 1985-7 ook het geval geweest.

Wat ook veel voorkomt is dat er een nieuw, sprekend, wapen wordt ontworpen, dwz, het wapen beeldt de gemeentenaam uit. Een voorbeeld is het recent verleende wapen van Molenwaard. Of er wordt een geheel nieuw wapen ontworpen, zonder enig element uit de voormalige wapens. Een voorbeeld hiervan is Wijdmeren.



Wapen van Molenwaard (2013) en Wijdmeren (2008).

Een wapen dient eenvoudig en herkenbaar te zijn, zodat het zowel groot als klein goed afgebeeld kan worden. Tevens moet het uniek zijn en op de gemeente slaan. Dat dat bij combinatiewapens nogal eens mis gaat, is te zien aan het wapen van Wester Koggenland, waarbij de ridders al snel niet meer duidelijk te zien zijn, of het wapen van Mook en Middelaar.



Wapens van Wester Koggenland (1979) en Mook en Middelaar (1819, kroon 1990)

De naam Krimpenerwaard betekent feitelijk de polder (waard) van Krimpen (aan den IJssel/aan de Lek), waarbij Krimp weer een rivierbocht is. Waard is een polder, of beter, een door rivieren omsloten gebied, een groot rivier-eiland dus. Dit zou verwerkt kunnen worden in een sprekend wapen.

De voormalige wapens bevatten een enorm aantal aan elementen :

- 3 wassenaars (Voor het gebied van Jan II van Polanen) , 8x
- Adelaar : 2x
- Bomen : 1x
- Boter : 1x
- Dwarsbalk/golvende dwarsbalk : 1x
- Harten : 1x
- Kasteel : 2x
- Kazen : 2x
- Kronen : 1x
- Kussens : 1x
- Leeuw : 4x
- Schildvoet, schildhoofd : 2x
- Schuinbalk/golvende schuinbalk : 2x
- Vis : 2x
- Zespuntige ster : 1x

Verder zijn er 2 steden in het gebied en 12 voormalige en 4 huidige wapenvoerende gemeenten. Ook zijn alle gebruikelijke heraldische kleuren gebruikt. De 2 stadswapens dateren uit de Middeleeuwen, de anderen zijn van (veel) latere datum.

Uit bovenstaande inventarisatie komen alleen de drie wassenaars van Polanen naar voren als meest gebruikte element. Deze zijn echter ook weer niet uniek, ook de gemeenten Monster, Krimpen aan den IJssel en Stormpolder hebben/hadden de drie zwarte wassenaars in het wapen. Bovendien omvatte het gebied van Polanen alleen het zuid-westelijk deel van de nieuwe gemeente. De drie wassenaars zijn dus wel een veel voorkomend, maar niet een bepalend element. Daarentegen zijn ze wel goed herkenbaar.

Het wapen van Haastrecht is weliswaar erg oud, maar niet erg onderscheidend, er zijn vele tientallen middeleeuwse stadswapens met een poort, kasteel of stadsgezicht. De vier leeuwen van Schoonhoven zijn evenmin uniek, vier leeuwen komen/kwamen ook voor een tiental Noord-Hollandse gemeentewapens. In die zijn zijn ze niet heel erg onderscheidend.

De wapens van Bergambacht en Vliet zijn afgeleid van oude familiewapens en zeer plaatselijk. De vis van Ammerstol en de kazen van Stolwijk duiden op voormalige bestaansbronnen. Het wapen van Vlist was niet erg historisch en de ster van Gouderak was afgeleid van het stadswapen van Gouda. Geen elementen dus die voor het gehele gebied zouden kunnen gelden. Hetzelfde geldt voor de diverse golvende elementen in de nieuwe wapens, die komen ook voor in vele andere Nederlandse gemeentewapens.

Ontwerpen

Uitgaande van bovenstaande aspecten ben ik gekomen tot een aantal ontwerpen voor een nieuw gemeentewapen.

Alle ontwerpen zijn gedekt met de gebruikelijke gemeentekroon, zoals die ook op 4 van de huidige 5 gemeentewapens terugkomt. Omdat Schoonhoven een stad is, ooit vertegenwoordigd in de Staten van Holland, kan ook een vijfbladige stedenkroon worden aangevraagd. Het is in de lijn der verwachting dat de Hoge raad van Adel dat ook goed zal keuren.

Alle ontwerpen voldoen aan de regels van de heraldiek en zullen probleemloos door de Hoge raad van Adel geaccepteerd kunnen worden.

Het eerste ontwerp is feitelijk een sprekend wapen, de drie wassenaars en een blauwe schildzoom. Hoewel hierboven aangegeven, zijn de wassenaars niet symbolisch voor het gehele gebied, maar wel herkenbaar. Bovendien betekent een Krimp een kromming in de rivier, gesymboliseerd door de vorm van de wassenaar. De schildzoom symboliseert de waard.

Het wapen is goed herkenbaar, groot en klein af te beelden en ook heel goed om te zetten naar een gemeentevlag. En uniek in Nederland. Een blauwe schildzoom komt vaker voor, oa in het wapen van Renswoude in Utrecht, en diverse waterschappen.

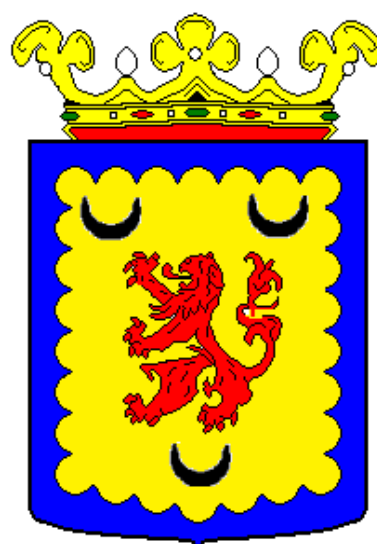
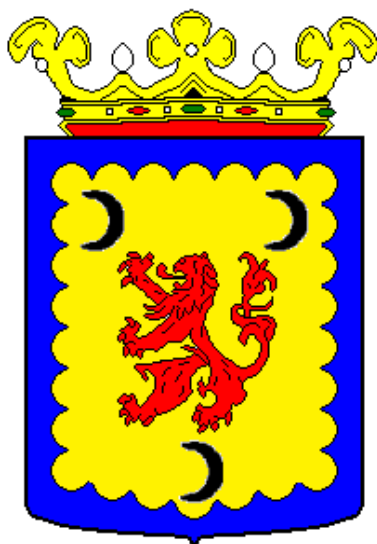
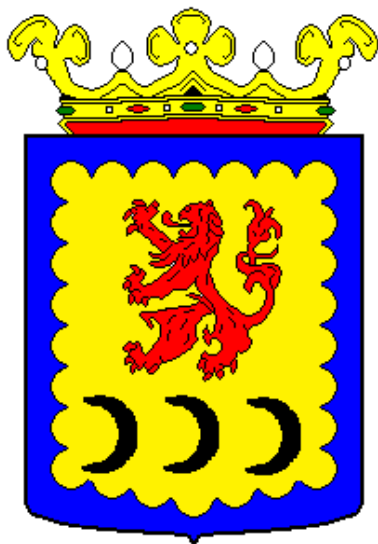


Ontwerp 1 : sprekend wapen

In de volgende ontwerpen is ook rekening gehouden met het andere deel van de nieuwe gemeente, die dus niet historisch onder het Polanen gebied vallen. In deze ontwerpen zijn de wassenaars en de schildzoom gecombineerd met de rode leeuw uit het wapen van Schoonhoven. Er is niet gekozen voor de rode leeuw met een zilveren achtergrond, zoals in het wapen van Schoonhoven of het Polanen wapen, maar voor een gouden achtergrond. Een rode leeuw op goud is het wapen van (Zuid-)Holland en geeft daarmee aan dat het gebied als sinds de Middeleeuwen tot het kerngebied van het Graafschap Holland behoorde. Ook wordt het daarmee breder getrokken dan Polanen en Schoonhoven.

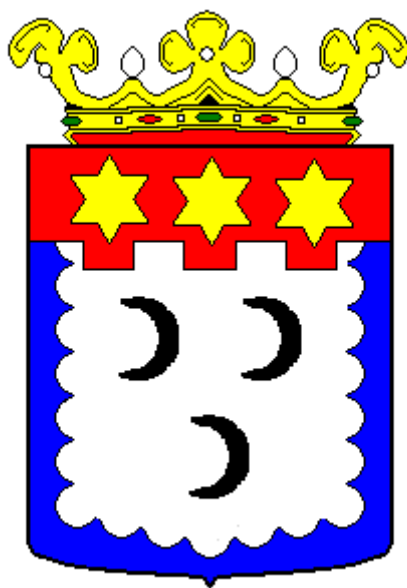
In ontwerp 2 zijn de wassenaars onder in het schild geplaatst, omdat ook het Polanen gebied in het zuidelijk deel van de gemeente is gelegen. In ontwerpen 3 en 4 zijn de wassenaars meer esthetisch rond de leeuw geplaatst, in 3 zoals ze historisch weergegeven zouden moeten worden, in ontwerp 4 zoals ze in het wapen van Krimpen aan de Lek staan. Ontwerp 4 geeft een rustiger beeld. Een dergelijke combinatie, een zwarte gekroonde leeuw en de drie Polanen wassenaars naar boven gekeerd, kwam ook voor in het wapen van Berkenwoude.

Ook deze drie varianten zijn zeer herkenbaar, uniek en makkelijk om te zetten naar bijvoorbeeld een vlag. Ze zijn wel drukker dan ontwerp 1, maar meer representatief voor het gehele gemeentegebied. Uiteraard kan het ook in zilver worden uitgevoerd.



Ontwerp 2, 3 en 4

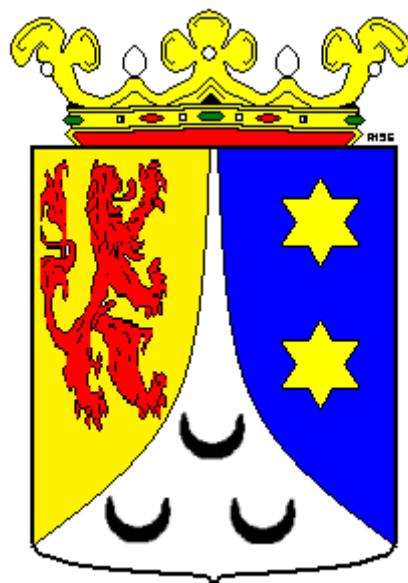
Ontwerp 5 combineert ontwerp 1 met een schildhoofd. Dit is een gekanteeld schildhoofd voor de twee voormalige steden in het gebied, in de kleuren van Holland. De ster komt uit het wapen van Goudswaard. Het aantal drie heeft verder geen aparte betekenis maar komt overeen met de 3 wassenaars en zorgt dus voor een esthetisch beter geheel.



Ontwerp 5

Ontwerp 6 laat het sprekende element van de schildzoom los. De drie wassenaars staan hier weer onderin het schild, vanwege de zuidelijk ligging van het Polanen gebied en, gezien de schildverdeling esthetisch geplaatst zoals in het wapen van Krimpen aan de Lek. De leeuw is weer de Hollandse leeuw voor het gehele gebied, de twee sterren staan voor de twee steden (Schoonhoven, Haastrecht) in de kleuren van Haastrecht. De leeuw kwam, zoals gezegd, ook al voor in het wapen van Schoonhoven. Er is gekozen voor 2 zespuntige sterren aangezien ook Gouderak een zespuntige ster had. De drie wassenaars symboliseren ook de drie huidige gemeentewapens met wassenaars. De leeuw is omgewend, gebruikelijk in een dergelijk wapen. Alle voormalige gemeentewapens bevatten minimaal een van de gebruikte kleuren. Alleen het groenvan Vlist/Stolwijk komt niet terug.

Er is ook gekozen voor een punt, wat de samenvoeging van de verschillende gemeentes symboliseert. Ook dit wapen is uniek en goed herkenbaar.



Ontwerp 6

Mijn persoonlijke voorkeuren zouden zijn 1, 4 en 6 in willekeurige volgorde.